

IN ÉÉN VLOEIENDE BEWEGING

Van dezelfde auteur:

Bunzing (essays, 2005)

Elf levens (roman, 2010)

Walter (roman, 2011)

De figuur in het tapijt (essays, 2012)

De zon is het probleem niet (reisverhalen, 2014)

De waren (roman, 2017)

Bakvis (essays, 2018)

Vergeten meesters (roman, 2022)

DANIËL ROVERS

IN ÉÉN VLOEIENDE
BEWEGING

WERELDBIBLIOTHEEK · AMSTERDAM

Het schrijven van dit boek is mede mogelijk
gemaakt dankzij een projectsubsidie van het
Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© 2023 Daniël Rovers
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Stroomberg
NUR 320
ISBN 978 90 284 5329 6
www.wereldbibliotheek.nl
www.danielrovers.nl

Inhoud

Het zwembad aan het Vossenplein	7
That's A Masterpiece Right There!	25
Dansen in paren	53
De debutant	91

Het zwembad aan het Vossenplein

Een badmuts moest je dragen in het water van het enige openbare zwembad in het centrum van Brussel, in de Marollen, aan de rand van het Vossenplein. Bij de kassa, verscholen in de hal achter een hoge arduinen pui, werd me gevraagd of ik inwoner van de stad was, dan zou ik korting op het entreebewijs ontvangen. Nee, ik was geen Brusselaar, al een hele tijd niet meer, maar ik wilde wel een badmuts kopen. Dat kon. Er was keuze uit de kleuren blauw, rood of groen. Ik koos voor die laatste mogelijkheid.

De lift was stuk. Met een in folie verpakte rubberen badmuts in m'n hand beklom ik de trappen, over de vanillegele tegels die daar toch ook zouden liggen als na een ernstig lek het zwembadwater via de traptreden naar beneden stroomde, naar de hal en dan tussen de opengaande schuifdeuren door tot op het plein, waar elke dag van de week vanaf een vroeg uur op uitgespreide dekzeilen bekraste grammofoonplaten, generaties oude soepterrines en beduimelde romans waren uitgesteld. Een gulpende stroom zou het plein blank zetten en al die rommel in de richting van de benedenstad stuwen.

Of ik hier al eerder was geweest, vroeg een in witte polo geklede employé op de derde verdieping. Ja, dat was het geval, al lag mijn laatste bezoek zeker tien jaar terug. Toen zette ik af en toe m'n fiets – een walvisgrijze mountainbike met tien versnellingen – in het rekje in de hal. In die tijd had ik recht op een kaartje met korting en liep ik doelgericht, in het bezit van een eigen badmuts, de trappen naar het bad op. Zwemmen deed ik op advies van een fysiotherapeut, in het Vlaams kinesist genoemd. In die tijd tintelde het in mijn armen en polsen, wat een algehele vermoeidheid veroorzaakte en een steeds grotere weerzin bij de aanblik van een toetsenbord. RSI werd dat genoemd, en een arts in het universitaire ziekenhuis had aangeboden een spuitje in mijn rug te zetten, opdat ik een poos helemaal niets meer zou voelen.

Lichamelijke oefening was het alternatief. De kinesist vroeg me om, liggend op mijn buik, een bal met gestrekte armen op te tillen, wat niet lukte. 'Zie dan toch hoe slap je bent!'

De eerste keer weer zwemmen, wanneer je al jaren geen duik meer genomen hebt. De sensatie onder water van een levendige, in zichzelf gekeerde stilte. De herinnering aan schooluitstapjes op de lagere school, naar het grote binnenbad van Varsseveld. Zwemmen verloor je niet, maar blijf je te lang op het droge, dan vergeet je hoe gewichtloos je kunt zijn. De geur van chloor, de lichte weerstand van zoutloos water, de snelheid waarmee die al-

lerlaatste meter de kant nadert. Het uitzicht op de bodem, waar altijd wel een haarband of een muntje ligt.

Trek je baantjes, in een simpele schoolslag, dan koester je een vanzelfsprekende vooruitgangsgedachte. En doordat je gestadig voortgaat, sijpelt gaandeweg alle haast weg. Het zijn niet de beste ideeën die je al zwemmend opdoet, dat gebeurt eerder 's nachts, bij het wakker worden na een paar uur diepe slaap. Het is veeleer zo dat een geloof wordt gesterkt: als je maar vol blijft houden, bereik je uiteindelijk een doel. Waarna de volgende bestemming moet worden gekozen.

Crawl was beter voor nek en rug dan schoolslag, zei de kinesist. Want daarbij hoefde je als zwemmer je hoofd niet zo ver boven het water uit te steken. Ik nam eenmaal les in een modern zwembad in een buitenwijk. Daar waren twee grote kleedkamers, voor respectievelijk de dames en heren; ik kleetde me met een vijftiental schooljongens om. De leerkrachten waren niet de beste vriend van hun leerlingen, maar gewoon de baas. De jochies kleetden zich fluks om en eentje maakte er bedremmeld excuses, omdat hij zijn zwembroek was vergeten.

Mijn zwemleraar, een uit de kluiten gewassen Vlaams-Brabander met gemillimeterd vlasblond haar, gaf een korte theoretische uiteenzetting. Ik moest mijn hoofd laag in het water houden, mijn slagen afmaken, de oksels zo lang mogelijk 'droog' houden als ik ze boven de waterspiegel verhief. Allemaal gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het water was koud, ik hapte chloorwater. Die

blonde knul zag zich ten langen leste genoodzaakt het ondiepe in te springen om me handmatig de juiste houding bij te brengen. Na afloop ging ik tandenklapperend naar huis.

De klachten bleven. De kinesist, een jonge vrouw blakend van gezondheid, werkte veel met topsporters en overwerkte academici. Voor de massage mocht ik op mijn rug op het uiteinde van de massagebank liggen, mijn hoofd in haar knedende handen. Dat was fijn en gaf instantverlichting, maar die hield nooit langer dan een dag aan. Na een achttal behandelingen wist de kinesist niet meer wat ze met me aan moest vangen. Ze zei het terwijl ze haar paardenstaart straktrok. Als de mensen die je zorg verlenen bezorgd gaan kijken, is er echt iets aan de hand.

Het was raar dat ik telkens de pijn voelde opkomen ná het weekend, bedacht ik op een zondagavond, met de rechterhand zachtjes mijn nek masserend. Opeens zag ik mezelf zitten, op een rode namaak-Arne Jacobsen-vlinderstoel. Ik stond op en nam een andere stoel: een vooroorlogs houten model met een recht zitvlak en een stevige rugleuning. Gevonden bij een kringloopwinkel. Binnen minuten vloeide de stijfheid weg uit mijn geïrriteerde rug en nek. Zonder enige inspanning, zonder yoga, medicijnen of alternatieve geneeswijzen was ik genezen van een kwaal die me wanhopig had gestemd.

De persoon die ik toen was, bestaat allang niet meer.

Wanneer je terugkeert naar de plekken waar je ooit

thuis bent geweest, kun je haast niet anders dan vraagtekens plaatsen bij het idee dat we maar één leven bezitten. Een leven dat aanvangt met onze geboorte en daarna in de regel tientallen jaren doorloopt tot de dood er een einde aan maakt. Overgangen en veranderingen stel je achteraf vast, wanneer ze hebben plaatsgevonden. Je legt een verband om de losse eindjes bij elkaar te houden. Zo ontstaat het verhaal dat je aan jezelf en aan anderen vertellen kunt. Het weefsel van een tekst.

Opeens woon je in een ander land, in een andere stad, heb je je mountainbike aan een scholier uit IJburg verkocht. Veranderd is de taal, het uitzicht, de smaak van het brood. Je vingers hebben meer rimpels bij de kootjes dan vroeger. Dat werd ooit al geprofeteerd bij de zwemles voor diploma A, als je na eeuwig watertrappelen uit het buitenbad kwam.

De grijze man in de witte polo ging me voor naar de kleedhokjes en concludeerde, op een toon waarin niet alleen geruststelling en troost, maar evengoed spot en sarcasme school, dat er niets veranderd was. 'Rien n'a changé,' zei hij met de raspende stem van een verstokte roker. Samen sloegen we rechts af een gang in met aan weerszijden genummerde metalen deuren, net zolang tot er eentje openstond, waarvan hij het nummer, 'dix-huit, achttien,' hardop en in twee talen uitsprak. Hij zou deze deur weer openmaken, begreep ik, wanneer ik me na het zwemmen bij hem meldde.

Dat de badgast hier een eigen kleedhok kreeg toebedeeld en dat dat alleen door het sleutel hanterende zwembadpersoneel kon worden opengemaakt, was ik volledig vergeten. Er kwam geen muntje, code of armbandsleuteltje aan te pas. Binnen nam ik het sobere, penitentiaire interieur in me op, met twee kledinghaken aan de ene wand en een bescheiden spiegel daar vlak naast. Een oude sticker van de Koninklijke Belgische Zwembond deelde mee: 'Suske en Wiske zwemmen hun brevet.' Een tweede sticker op de linkerdeur, een verbodssticker, gaf te kennen dat de ruimte daarachter niet met schoeisel mocht worden betreden. Het plafond bestond uit gewapend glas. Het metaaldraad verdeelde de rechthoek in kleine vierkantjes. Geen gauwdief zou van bovenaf het hokje kunnen binnendringen, zelfs al gebruikte hij daar een klauwhamer voor. Tussen de vloer en de deurtjes bestond net ruimte genoeg om een paar sportschoenen te gappen.

Ik begon me uit te kleden. Te beginnen met jas, vest en overhemd, gevolgd door broek, onderbroek en ten slotte de sokken. Ik verwijderde het pluiz dat de neiging heeft zich in mijn navel te verzamelen, zette mijn badmuts op en trok mijn zwembroek aan, een Speedo. Bermuda's waren om hygiënische redenen net zomin als badmutsloze hoofden toegestaan. De spiegel toonde een groen smurfenhoofd met vlezige oren en een bolling op de kruin, daar waar de muts niet naadloos aansloot.

Met dezelfde schok waarmee je na een duinwandeling opeens de zee ziet liggen, kreeg je hier, na de kleedkamers

te hebben verlaten en nog een allerlaatste trap te hebben genomen, uitzicht op het helblauwe water van het vijftieng meter lange bassin. Achter de hoge glazen achterwand lag de stad. De zwemmers keken uit op rode dakpannen van huizenblokken, de toren van de Kapellekerk, daar waar Bruegel begraven ligt, de Blatontoren, die de plek inneemt waar ooit Horta's Volkspaleis stond. Op het dak van de tegenoverliggende school waren zonnepanelen geplaatst. De zon scheen, uitzonderlijk in deze februariweek.

Ik nam een stortbad onder een van de dertien douches, in een rij opgesteld aan de overzijde van de glazen wand. Boven de douches bevond zich een extra verdieping, met grote ramen die uitgaven op het bad. Dat was het buffet en in koperkleurige letters werd met ontroerende eenvoud geadverteerd: 'Sandwiches, Glaces, Boissons'. Wie zou daarboven niet zijn broodjes willen consumeren onder het genot van koude of warme drank, gevolgd door een coupe met roomijs en slagroom?

Tegen de wand hing een grote, stilstaande klok. De zaak was gesloten, voorgoed naar het scheen. Het buffet moest in een van de afgelopen jaren failliet zijn gegaan en een nieuwe beheerder had zich niet aangediend.

Rien n'a changé. Die uitspraak klopte tegelijk wel en niet. Veel was in de stad hetzelfde gebleven, en tegelijk was er meer veranderd dan ik voor mogelijk had gehouden. In de benedenstad werd Parking 58 gesloopt, dat monument van

vooruitgangsoptimisme uit het Wereldtentoonstellingsjaar, waar nog niet lang geleden de auto's op het panoramadak stonden geparkeerd. Het gebouw maakte de indruk de vorige dag te zijn gebombardeerd. Grote stukken puin vielen van grote hoogte naar beneden. Het winkelend publiek, onverstoorbaar als altijd, ademde bouwstof.

De Anspachlaan was autovrij gemaakt. Voetgangers zwierven uit over het asfalt voor de Beurs en verderop werd een begin gemaakt met de herbestrating. De nieuwe burgemeester – de oude had ontslag genomen, nadat hij voor daklozen bestemd geld had opgestreken – vroeg zich in de stadskrant af waarom die wegwerkzaamheden zo traag vorderden. De journalist kon hem het antwoord niet geven.

Het Belgische voetbalelftal had zich geplaatst voor het wereldkampioenschap in Rusland en behoorde tot de favorieten van dat toernooi, maar zodra het even minder liep, beweerden de commentatoren, en dat waren er onderhand tien miljoen in het land, dat de verdediging niet deugde.

Zelfs de tijdsberekening was veranderd. Men sprak nu van de jaren vóór en na de terreuraanslagen. Er liepen zwaarbewapende commando's door het centrum. Het groenige bruin van hun camouflagepakken was de kleur van schoothondjespoep. Op straathoeken, naast geldautomaten, voor de drempels van de bakkers lagen have-loze mensen op matrassen; ze kregen af en toe wat geld of een croissant toegestopt.

Er waren rellen geweest in de stad, drie dagen achter elkaar. Ruiten waren gesneuveld, auto's in brand gestoken en politieagenten verwond. Een eerste columnist schreef dat de negentien gemeenten van het Brusselse gewest snel moesten fuseren en dat er eindelijk eens één politiezone gevormd diende te worden. Een tweede columnist riep de jonge amokmakers tot de orde, hij had schoon genoeg van dit soort gasten die hun moeders, broers en zussen te schande maakten. Een derde stelde dat men agenten in burger moest inzetten in plaats van het waterkanon. Een vierde riep op de werking van de straathoekwerkers te evalueren. Een vijfde pleitte voor meer begrip voor hiphop en minder witte betutteling. Een zesde columnist stelde voor een buitenzwembad aan te leggen. Een zevende prees de chaos van de stad, die hem aan Caïro deed denken, en hekelde het gezeur van expats. Een achtste wist dat een fusie van de gemeenten bespreekbaar was voor de Frans-taligen, maar dat de Vlamingen daar wel een prijs voor zouden moeten gaan betalen. Een negende columnist analyseerde dat men niet tot een gezamenlijke analyse van de problemen kon komen, laat staan tot een oplossing ervan.

Het Museum voor Schone Kunsten – bij de ingang privébeveiligers en een detectiepoort – had een grondige herindeling ondergaan. Alleen de afdeling oudere schilderkunst op de eerste etage was onveranderd gebleven. Daar lag nog het vertrouwde versleten beige tapijt op de grond. De suppoosten stonden in groepjes bij elkaar om warm te blijven. Flink wat schilderijen waren weggehaald,

met steeds de mededeling dat het een tijdelijke maatregel betrof 'ten gevolge van insijpelend water'.

In de stad werd veel gesloopt en bijna evenveel gebouwd. Er verrezen protserige appartementsblokken tussen Louiza en Naamsepoort. Op de begane grond metershoog glas: een showroom voor mobiele telefoons. Die mobieltjes leken zo nog kleiner dan ze van zichzelf al waren. Een beroemde architect heeft eens gezegd dat de transparantie van stedelijke architectuur dient om te tonen waar het gros van de mensen géén deel aan kan hebben.

Iedereen kon in principe een kaartje voor het gemeentelijk zwembad kopen, voor twee euro, mits van badmuts voorzien. Het binnenbad was beeldschoon. Het daglicht viel door de glaswand aan de noordzijde én het melkglazen plafond naar binnen. Alle zwemmers zwommen in licht van museumkwaliteit.

Op de drenkelingentrap aan de zijkant stapte ik trede voor trede het water in, beducht voor het temperatuurverschil. Ik zette me af, strekte armen en voeten uit. Dat korte schrikmoment van ondergaan, het besef kieuwen noch vliezen te hebben. En daarna, als het lichaam aan het water is gewend, het voornemen om vlugger vooruit te komen dan de vorige keer. Een paar meter borstcrawl, in de hoop de slag te pakken te krijgen.

In de baan naast me crawlde een gespierde jongeman voorbij in een strakke zwart-groene zwembroek. Het leek alsof hij een hulpmotor tussen zijn benen had, zo furieus

snelde hij het water door, zowel een boeggolf als zog producerend. Hij was jetski en zwemmer tegelijk. Vlak voor hij de wand bereikte en frontaal op het blauwe beton zou botsen, dook hij naar de bodem, maakte een forelachtige omwenteling en zette zich af tegen de wand om in tegen-gestelde richting weg te schieten, schijnbaar zonder aan snelheid te hebben ingeboet.

Onder water probeerde ik te zien wat het geheim was van zijn techniek, wat het raadsel nog vergrootte. Zo gezwind verplaatste hij zich door het blauw dat alle anderen, zelfs de geoefende zwemmers, tot slome duikelaars werden gedegradeerd. Hij strekte zijn armen tot het uiterste, liet zijn bovenbenen gedecideerd op en neer malen en was in dat schuimend gewoel in staat constant adem te blijven halen.

Voor me uit zwom een forse man, voorzien van ouderwetse hoeveelheden borst- en rughaar. Zijn zwembroek was afgezakt tot halverwege de bilspleet. Ook hij deed aan borstcrawl, zij het dat hij daar eerder langzamer dan sneller door ging. Hij hield zijn eigen tempo aan, baan na baan, elke weekdag weer. Even dreigde hij kopje-onder te gaan in de golven van de topzwemmer, maar zo gemakkelijk was hij niet klein te krijgen. Hij zocht steun bij de groen-rode boeienlijn. Een minuut later stond hij in het ondiepe, vlak voor de drenkelingentrap, naast me uit te rusten. Ik voelde zijn warme flank in m'n zij.

De banen waren smal. Bij het passeren van een tege-moetkomende zwemmer, zeker als die schoolslag zwom,

was het moeilijk elkaar niet te raken. Natuurlijk wilde iedereen het liefst een baan voor zichzelf. En als dat niet mogelijk was, dan maar met twee. Wanneer er drie zwemmers waren, prees je jezelf gelukkig dat het er nog geen vier waren. Het voordeel van de krappe stroken was dat er niet zij aan zij kon worden gezwommen door onuitstaanbare koppels klessebessende recreanten.

Inhalen vergde behendigheid. De eenvoudigste manier was de steven wenden en een draai van honderdtachtig graden maken. Maar zoals water altijd naar de zee stroomt, zo duiken de traagste zwemmers telkens opnieuw in je gezichtsveld op.

Ik ging zwemmen op de dagen dat ik uit mijn eigen hoofd en lichaam wegzonk. Noem het zwaar op de hand zijn, zwartgalligheid, een afgrond. Scott Fitzgerald sprak van een *crack-up* en bestreed de angst ervoor met glazen sterkedrank. Je moest toch iets doen.

Daarom stopte ik een kam, een tube gezichtscrème, een zwembroek, duikbril, handdoek en een paar slippers in m'n sporttas en ging op pad. Elke stap kostte moeite. De tocht naar het zwembad duurde een eeuwigheid. En zelfs wanneer ik eenmaal een kaartje had gekocht, me had omgekleed en een eerste blik op het drukke bad wierp, ervoer ik tegenzin om erin te duiken. Wat een geploeter en geproest, wat een drukte, wat een palingkluwen. Op dat moment moest ik mezelf dwingen te springen, en een schoolslag aan te vangen in de baan die het minst druk oogde.